

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΘΡΩΝ ΚΑΙ ΝΕΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

Συνοπτική έκθεσις πεπραγμένων του έτους 1975

Έπιστημονικοί όροι.— Είς τους καταλόγους βιβλιογραφίας των λεξικών τεχνικών όρων, τὰ όποια εκδίδονται εν Έλλάδι και είς τὸ έξωτερικόν, προσετέθη ὁ κατάλογος βιβλιογραφίας του έτους 1974.

Είς την βιβλιοθήκην εισήχθησαν 116 τόμοι βιβλίων. Έπελέγησαν εκ τής βιβλιογραφίας των ετών 1973-75 ὅσα βιβλία αποτελούν ἤδη βιβλία αναφορᾶς και ὅσα εκπροσωπούν την αντισταθμιστικὴν ἔναντι του πολλαπλασιασμοῦ των ὄρων τάσιν.

Ηδξήθησαν αντιθέτως αἱ παραγγελίαι του Γραφείου είς περιοδικά. Εισήλθον τεύχη 50. Συνεπληρώθησαν κυρίως αἱ σειραὶ των περιοδικῶν εκδόσεων του Conseil International de la Langue Française, ἦτοι :

Ἡ σειρά La Banque des Mots ἀπὸ τής εκδόσεώς της (ἀπὸ του α' εξαμήνου του έτους 1972) μέχρι και του α' εξαμήνου του έτους 1975, ἡ σειρά La Clé des Mots. Cahiers de Terminologie, ἀπὸ τής εκδόσεώς της (ἀπὸ του Ὀκτωβρίου του έτους 1973) μέχρι και του Νοεμβρίου του έτους 1975.

Ἡ σειρά La Clé des Mots. Cahiers de Terminologie συναναιρεῖ ὅλας τὰς ἐπὶ μέρος εκδόσεις λεξικῶν τεχνικῶν ὄρων. Είς τὰ 24 τεύχη των «Τετραδίων Ὀρολογίας», τὰ ὅποια ξεεδόθησαν μέχρι σήμερα, περιέχονται 4.196 κινητὰ δελτία ἦτοι 4.196 τεχνικοὶ ὄροι, πλήρως επεξεργασμένοι. Ἐπὶ του δελτίου ὑπάρχουν ὁ ὄρισμὸς του ὄρου, τὰ λεκτικὰ συγκείμενα, βιβλιογραφικαὶ ενδείξεις, παρατηρήσεις ἐπὶ τής σημαντικῆς ἀξίας του ὄρου. Ἡ σειρά των Τετραδίων προσδιορίζει εν μέρει και την σύνταξιν τής γαλλικῆς επιστημονικῆς γλώσσης. Διὰ τὸ Γραφεῖον ἀποτελεῖ ἤδη τὸ πρότυπον και τὸ «ὄργανον» τής μελέτης των ὄρων ὡς μεμονωμένων μονάδων. Διὰ τὸ προσεχὲς έτος, ὡς πλήρης — και διαρκῶς ἐνημερούμενος — κατάλογος ὄρων, ἀκριβῶς ὠρισμένων, θὰ ἀποτελέση διὰ τὸ Γραφεῖον τὸν ὄδηγὸν διὰ την συλλογὴν των ἑλληνικῶν τεχνικῶν ὄρων. Θὰ ἐπιτρέψη την ταύτισιν ἢ την αντιστοιχίαν ἐνὸς πρὸς ἓνα των ἑλληνικῶν ὄρων πρὸς τοὺς γαλλικοὺς και εν συνεχείᾳ διὰ των εὑρετηρίων πρὸς τοὺς ὄρους τεσσάρων εισέτι εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

Ἡ σειρά ἠγοράσθη είς δύο αντίτυπα. Προορίζονται διὰ την ἀλφαβητικὴν και την κατὰ επιστήμας ταξινόμησιν. Τὸ Γραφεῖον προβλέπει μίαν τρίτην ταξινόμησιν κατὰ τοὺς κοινούς των επιστημῶν ὄρους, ἐνοποιητικὴν, την ὁποίαν ὀνομάζει «κοινὸν σῶμα».

Ἄλλα τὰ 8.399 ὑπάρχοντα δελτία, καὶ ἐκεῖνα τὰ ὅποια θὰ ἀντιγραφοῦν διὰ τὸ ἀποτελέσουν τὸ «κοινὸν σῶμα», ἀναμένουν τὸν ταξινομὸν των. Διὰ τὸ ἀναπτυχθοῦν τὰ «Τετράδια» εἰς ταξινομήσιν ἀπαιτεῖται χῶρος. Καὶ δὲν θὰ ἤρκει ἢ ταξινομήσιν διὰ τὸ ἀρχίση αὐτομάτως ὁ ἑλληνισμὸς τῶν ὄρων. Τὸ Γραφεῖον θὰ ἔπρεπε νὰ διαθέτῃ δυνάμεις διὰ τὴν ἀπογραφὴν ὄλων ἐν γένει τῶν ἑλληνικῶν τεχνικῶν ὄρων, τῶν παλαιῶν καὶ τῶν ἐν χρήσει. Διότι ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν λεξικῶν τεχνικῶν ὄρων καὶ τῶν ἐν χρήσει δι' ὀρισμένης ἐπιστήμας εἶναι τεραστία. Ὁ ἔλεγχος πάλιν τῶν ταυτοσήμων καὶ τῶν ἀδοκίμων ὄρων θὰ ἔπρεπε κανονικῶς νὰ ἀρχίση ἀπὸ τὸ Νομοτεχνικὸν Λεξικὸν τοῦ 1840.

Τὸ Γραφεῖον ἔχει συμπληρώσει τὸν πρῶτον θεωρητικὸν του ὄπισμόν. Ἔχουν τυποποιηθῆ προθέματα, προσφύματα, καταληκτικά, αἱ σημασίαι τῶν προθέσεων, προκειμένου νὰ χρησιμοποιηθοῦν εἰς μίαν γλῶσσαν τεχνητὴν, ὡς θὰ εἶναι ἢ τῶν τεχνικῶν ὄρων. Μελετᾷ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν διεθνῶν κανόνων (normes) ἑναρμονίσεως τῶν ὄρων (normalisation - standardization) ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν ὄρων. Ἔχει μεθοδεύσει καὶ δύναται νὰ κατευθύνῃ τὴν ἀπογραφὴν. Κατήρτισε κατάλογον τῶν ὑπευθύνων εἰς τὰ Ὑπουργεῖα, τὰ Ἐπιμελητήρια, τὰς Δημοσίας Ἐπιχειρήσεις, τοὺς Ὄργανισμούς, οἱ ὅποιοι θὰ ἠδύναντο νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ὄρων.

Νεολογισμοὶ τοῦ Τύπου καὶ τῆς καθομιλουμένης.— Κατεσκευάσθησαν δέκα φορηταί, ἐπιτραπέζιοι χάριται δελτιοθήκαι, εἰς τὰς ὁποίας ἔχουν ταξινομηθῆ οἱ νεολογισμοὶ τοῦ Τύπου — ἠδξήθησαν σημαντικῶς μετὰ τὴν Μεταπολίτευσιν — καὶ τῆς καθομιλουμένης. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῆ ὅτι συνελέγησαν ὅλοι. Ἐὰν ἐπὶ πλέον τὸ Γραφεῖον θεωρήσῃ νεολογισμὸν τὴν λέξιν ἢ ὁποία δὲν ἔχει θησαυρισθῆ εἰς τὰ λεξικά τοῦ Δημητράκου, τῆς Πρωίας, τοῦ Ι. Σταματάκου ἢ εἰς τὸ Ἀντιλεξικὸν τοῦ Βοσταντζόγλου ἢ εἰς τὴν Ἐγκυκλοπαιδεῖαν, πάρα πολλαὶ λέξεις τῆς καθομιλουμένης εἶναι νεολογισμοί.

Τὸ Γραφεῖον ἀπέκτησε τὴν «Συναγωγὴν Νέων Λέξεων ὑπὸ τῶν λογίων πλασθειῶν ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων» τοῦ Στεφάνου Κουμανούδη. Εἰς τὸ ἔτος ἐκδόσεως τῆς Συναγωγῆς Νέων Λέξεων, 1900, τὸ Γραφεῖον ἔχει τὸ τυπικὸν χρονικὸν ὄριον (terminus), ἀπὸ τοῦ ὁποίου θὰ ἰσχύῃ ὁ χαρακτηρισμὸς μιᾶς λέξεως ὡς «νέας». Ἡ κατὰ προσέγγισιν χρονολόγησις τῶν λέξεων ἀπαιτεῖ ἔρευναν εἰς τὰ ἀπὸ τοῦ 1900 καὶ ἐντεῦθεν ἔντυπα.

Ἔχουν ἀποδελτιωθῆ ἀποκόμματα ἐφημερίδων δι' ἑξακοσίους καὶ πλέον νεολογισμούς. Δι' ἄλλους διακοσίους κατὰ προσέγγισιν δὲν ἔχουν ἐρευνηθῆ τὰ λεξικά.

Οἱ νεολογισμοὶ τῆς γλώσσης τῶν κομμάτων ἔχουν ὑπογραμμισθῆ ἐπὶ τῶν ἀποκομμάτων τῶν ἐφημερίδων. Ἐάν ποτε ἀποδελτιωθοῦν, — διότι εἶναι μέγας ὁ ὄγκος τοῦ πρὸς ἀποδελτίωσιν ὕλικου — ἡ κατάταξις των θὰ εἶναι τρόπον τινὰ «ὀνοματοκρατική», διότι αἱ σημασίαι ἐπαμφοτερίζουν.

Ἡ ἐπίδοσις ὠρισμένων καταληκτικῶν ὡς εἶναι τὸ εἰς -ποίησις, τὸ εἰς -ικότης ἐκ τοῦ οὐδετέρου τοῦ ἐπιθέτου, ἡ χρῆσις τοῦ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ ἀντὶ τῆς γενικῆς τῶν οὐσιαστικῶν, ὠδήγησαν εἰς ἐπὶ μέρους κατὰ ἐνότητα φαινομένων καὶ τάσεων κατατάξεις. Εἶναι δυνατόν νὰ διατυπωθοῦν, ὡς ἐγένετο διὰ τὰ εἰς -ισμός, ὠρισμένα προτάσεις. Ὑπάρχουν ἑκατὸν κατὰ προσέγγισιν νεολογισμοὶ εἰς τὰς κατὰ ἐνότητα φαινομένων κατατάξεις.

Ἐὰν προσμετρηθοῦν οἱ προαναφερθέντες ἀριθμοὶ μόνον, ἡ βεβαία δηλαδὴ καὶ ἐντελῶς διαμορφωθεῖσα ὕλη τῶν νεολογισμῶν καὶ τὰ δελτία τῶν «Τετραδίων», ὅσα εἰσηλθόν, γίνεται φανερόν ὅτι ὑπὸ τὴν σημερινήν του δύναμιν τὸ Γραφεῖον εὐρίσκεται πρὸ ὠρισμένων ἀνυπερβλήτων ὁρίων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15ῃ Δεκεμβρίου 1975

Θάλεια Παπαδοπούλου